

ANNALES

Anali za istrske in mediteranske študije
Annali di Studi istriani e mediterraneei
Annals for Istrian and Mediterranean Studies
Series Historia et Sociologia, 29, 2019, 2

ANNALES

**Anali za istrske in mediteranske študije
Annali di Studi istriani e mediterraneei
Annals for Istrian and Mediterranean Studies**

Series Historia et Sociologia, 29, 2019, 2

ISSN 1408-5348 (Tiskana izd.)
ISSN 2591-1775 (Spletna izd.)

UDK 009

Letnik 29, leto 2019, številka 2

**UREDNIŠKI ODBOR/
COMITATO DI REDAZIONE/
BOARD OF EDITORS:**

Roderick Bailey (UK), Simona Bergoč, Furio Bianco (IT), Alexander Cherkasov (RUS), Lucija Čok, Lovorka Čoralčić (HR), Darko Darovec, Goran Filipi (HR), Devan Jagodic (IT), Vesna Mikolič, Luciano Monzali (IT), Aleksej Kalc, Avgust Lešnik, John Martin (USA), Robert Matijašič (HR), Darja Mihelič, Edward Muir (USA), Vojislav Pavlovič (SRB), Peter Pirker (AUT), Claudio Povalo (IT), Marijan Premovič (ME), Andrej Rahten, Vida Rožac Darovec, Mateja Sedmak, Lenart Škof, Marta Verginella, Špela Verovšek, Tomislav Vignjevič, Paolo Wulzer (IT), Salvator Žitko

**Glavni urednik/Redattore capo/
Editor in chief:**

Darko Darovec

**Odgovorni urednik/Redattore
responsabile/Responsible Editor:**

Salvator Žitko

Uredniki/Redattori/Editors:

Urška Lampe, Gorazd Bajc

**Gostujoča urednica/Editore ospite/
Guest Editor:**

Klara Šumenjak

Prevajalci/Traduttori/Translators:

Petra Berlot (it.)

**Oblikovalec/Progetto grafico/
Graphic design:**

Dušan Podgornik, Darko Darovec

Tisk/Stampa/Print:

Založništvo PADRE d.o.o.

Založnika/Editori/Published by:

Zgodovinsko društvo za južno Primorsko - Koper / *Società storica del Litorale - Capodistria*© / Inštitut IRRIS za raziskave, razvoj in strategije družbe, kulture in okolja / *Institute IRRIS for Research, Development and Strategies of Society, Culture and Environment* / *Istituto IRRIS di ricerca, sviluppo e strategie della società, cultura e ambiente*©

**Sedež uredništva/Sede della redazione/
Address of Editorial Board:**

SI-6000 Koper r/Capodistria, Garibaldijeva/Via Garibaldi 18
e-mail: annaleszdjp@gmail.com, **internet:** <http://www.zdjp.si/>

Redakcija te številke je bila zaključena 30. 6. 2019.

**Sofinancirajo/Supporto finanziario/
Financially supported by:**

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), Mestna občina Koper, Luka Koper d.d.

Annales - Series Historia et Sociologia izhaja štirikrat letno.

Maloprodajna cena tega zvezka je 11 EUR.

Naklada/Tiratura/Circulation: 300 izvodov/copie/copies

Revija *Annales, Series Historia et Sociologia* je vključena v naslednje podatkovne baze / *La rivista Annales, Series Historia et Sociologia è inserita nei seguenti data base / Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in:* Clarivate Analytics (USA); Arts and Humanities Citation Index (A&HCI) in/and Current Contents / Arts & Humanities; IBZ, Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur (GER); Sociological Abstracts (USA); Referativnyi Zhurnal Viniti (RUS); European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS); Elsevier B. V.: SCOPUS (NL).

Vsi članki so v barvni verziji prosto dostopni na spletni strani: <http://www.zdjp.si>.
All articles are freely available in color via website <http://www.zdjp.si>.

VSEBINA / INDICE GENERALE / CONTENTS

- Andrejka Žejn:** Znani in neznani dialektolog Karel Štrekelj 171
Il dialettologo conosciuto e sconosciuto Karel Štrekelj
The (Un)known Dialectologist Karel Štrekelj
- Januška Gostenčnik:** Morphological Alternations in the Local Dialect of Ravnice (SLA T411) from Slavic Comparative Perspective 187
Alternazioni morfonologiche della parlata del luogo di Ravnice (SLA T411) dalla prospettiva comparativa slava
Oblikoglasne premene v krajevnem govoru Ravnice (SLA T411) s primerjalnega slovanskega vidika
- Jožica Škofic:** Ziljsko narečje v Ratečah na Gorenjskem (SLA T008) 203
Il dialetto Zegliano a Rateče nella regione della Gorenjska (SLA T008)
Ziljsko (Gailtal) Dialect at Rateče, Upper Carniola (SLA T008)
- Tjaša Jakop:** Slovenski kraški govor Sovodnj ob Soči 215
La parlata carsica Slovena di Savogna d'Isonzo
The Local Dialect of Sovodnje ob Soči Savogna D'Isonzo) in the Westernmost of the Karst Dialect
- Klara Šumenjak:** 1. in 2. sklanjatev samostalnikov ženskega spola v koprivskem govoru: uporabnost korpusne obdelave podatkov pri oblikoslovni analizi narečnega govora 225
Prima e seconda declinazione dei sostantivi femminile nella parlata di Kopriva sul Carso: l'utilità dell'elaborazione dei dati dai corpora nell'analisi morfologica della parlata dialettale
First and Second Declension of Feminine Nouns in the Dialect of Kopriva na Krasu: Usefulness of the Corpus Approach for Morphological Analysis of Dialects
- Metka Furlan:** Iz Primorske leksike IV 237
Dal lessico del Litorale IV
From Primorska lexis IV
- Anja Zorman & Nives Zudič Antonič:** Intercultural Sensitivity of Teachers 247
Sensibilità interculturale tra gli insegnanti
Medkulturna občutljivost učiteljev
- Nada Poropat Jeletić:** Dijatopijska rasprostranjenost recepcije kodnoga preključivanja u Istri 259
Stratificazione diatopica della ricezione della commutazione di codice in Istria
Diatopic Stratification of the Code-Switching Reception in Istria

Pavel Jamnik & Bruno Blažina: Po več kot sto letih odkrita prava Ločka jama (nad vasjo Podpeč na Kraškem robu) ..... 273 <i>Dopo oltre cent'anni scoperta la vera Ločka jama (sopra il villaggio Popecchio sul ciglione carsico)</i> <i>The Real Ločka Cave Discovered After More Than Hundred Years (Above the Village Podpeč on the Karst Rim)</i>	Danijel Baturina: The Struggles of Shaping Social Innovation Environment in Croatia ..... 323 <i>La lotta della formazione dell'ambiente di innovazione sociale in Croazia</i> <i>Prizadevanja za oblikovanje družbeno inovacijskega okolja na Hrvaškem</i>
Marija V. Kocić & Nikola R. Samardžić: Dve strane jednog napada: otmica britanskog trgovačkog broda Adventure 1718. godine ..... 293 <i>Due lati di un attacco: il rapimento della nave mercantile britannica Adventure nell'anno 1718</i> <i>Dve plati enega napada: ugrabitev britanske trgovske ladje Adventure leta 1718</i>	Kazalo k slikam na ovitku ..... 335 <i>Indice delle foto di copertina</i> ..... 335 <i>Index to images on the cover</i> 335
Cezar Morar, Gyula Nagy, Mircea Dulca, Lajos Boros & Kateryna Sehida: Aspects Regarding the Military Cultural-Historical Heritage in the City Of Oradea (Romania) ..... 303 <i>Aspetti relativi al patrimonio militare culturale-storico nella città di Oradea (Romania)</i> <i>Vidiki vojaške kulturno-zgodovinske dediščine v mestu Oradea (Romunija)</i>	Navodila avtorjem ..... 337 <i>Istruzioni per gli autori</i> ..... 339 <i>Instructions to Authors</i> 341

1. IN 2. SKLANJATEV SAMOSTALNIKOV ŽENSKEGA SPOLA V KOPRIVSKEM GOVORU: UPORABNOST KORPUSNE OBDELAVE PODATKOV PRI OBLIKOSLOVNI ANALIZI NAREČNEGA GOVORA

Klara ŠUMENJAK

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Titov trg 5, 6000 Koper, Slovenija
e-mail: klara.sumenjakk@fhs.upr.si

IZVLEČEK

V prispevku so prikazane možnosti, omejitve in napake korpusnega pristopa pri oblikoslovni analizi narečnega gradiva samostalnikov 1. in 2. ženske sklanjatve, ki so bili s pomočjo korpusne obdelave podatkov izluščeni iz Govornega korpusa Koprive na Krasu (GOKO). Kljub nekaterim napakam se je korpusna obdelava podatkov izkazala za uporabno, saj raziskovalcu predvsem časovno olajša analizo zbranega gradiva, ki pa jo je treba nadgraditi in dopolniti s tradicionalno metodo raziskovanja in analize narečja.

Ključne besede: GOKO, narečni korpus, kraško narečje, govor Koprive na Krasu, oblikoslovje, 1. in 2. ženska sklanjatev, korpusna obdelava podatkov

PRIMA E SECONDA DECLINAZIONE DEI SOSTANTIVI FEMMINILE NELLA PARLATA DI KOPRIVA SUL CARSO: L'UTILITÀ DELL'ELABORAZIONE DEI DATI DAI CORPORA NELL'ANALISI MORFOLOGICA DELLA PARLATA DIALETTALE

SINTESI

Nell'articolo vengono presentate le possibilità, i limiti e gli errori dell'approccio metodologico dei corpora nell'analisi morfologica del materiale dialettale. Con l'aiuto dell'elaborazione dei dati nei corpora sono state estratte le forme per i sostantivi della prima e seconda declinazione femminile presenti nel corpus dialettale di Kopriva sul Carso (GOKO) e comparate con la lingua standard slovena. L'elaborazione dei dati dal corpus si è dimostrata utile nonostante alcuni errori, dato che permette al ricercatore una più facile elaborazione del materiale raccolto, ma deve essere nel contempo integrata con il metodo tradizionale di ricerca e di analisi del dialetto.

Parole chiave: GOKO, corpus dialettale, dialetto carsico, parlata di Kopriva sul Carso, morfologia, prima e seconda declinazione femminile, l'elaborazione dei dati dai corpora

UVOD

Kopriva je manjša, strnjena kraška vasica, ki leži ob cesti med Sežano in Novo Gorico, na nadmorski višini 263 metrov. Domačini jo delijo v Dolenji in Gorenji konec, vmes pa stoji stara »komunska šterna«, ki nosi letnico 1897. O vasi Kopriva in izvoru njenega imena je tomajski župnik Albin Kjuder napisal obširnejši prispevek (podatke je zbiral med letoma 1956 in 1960), med drugim je zapisal: »Ime Koprive, pravi starešina Gulič, izhaja od kopriv. Prvotna vas je baje stala ne kjer zdaj, ampak med sedanjo Koprivo in Brjami levo, kjer je bila cerkva sv. Lovrenca. Na brjevskem ozemlju je bila druga, nekoliko večja vas (Brje) s svojo cerkvijo sv. Elije« (Kjuder, 1972, 308).¹ Prvi zapis o vasi iz leta 1200, v njem je navedenih 5 kmetij. V franciscejskem katastru iz leta 1822 piše, da »je v Koprivi 75 stanovanjskih hiš, ki so zidane s kamenjem in malto, večinoma krite s kamnitimi skrilami, le redko so krite s strešniki ali slamo, in so dovolj udobne za potrebe kmečkega prebivalstva«. Leta 1861 je Kopriva štela 59 hiš in 67 gospodinjstev. Leta 1869 je bilo Koprivcev kar 323, leta 1900 že 354, podatki iz leta 1966 pa kažejo, da je takrat število Koprivcev upadlo na 232 (Cencič, 2010, 42). Danes je v vasi okrog šestdeset hiš, veliko jih je obnovljenih, dosti pa je tudi novogradenj. Vseh prebivalcev je 173, od teh 83 moških in 90 žensk (SURS, 2019).

Govor Koprive uvrščamo v kraško narečje primorske narečne skupine in je bil prvič dialektološko zapišan leta 1966. Zapisovalka Jožica Bandelj je pod mentorstvom Tineta Logarja na Filozofski fakulteti v Ljubljani pripravila zapis po vprašalnici za Slovenski lingvistični atlas (SLA) in tudi opis tega krajevnega govora. Delo je hranjeno v zvezkovni in listkovni kartoteki SLA (T110) na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Novejše raziskave o koprivskem govoru pa je opravila Klara Šumenjak (Šumenjak, 2011, 2013a; 2013b; 2016).

V članku so predstavljeni paradigmatski vzorci samostalnikov 1. in 2. sklanjatve ženskega spola v koprivskem govoru ter uporabnost korpusne obdelave podatkov pri oblikoslovni analizi narečnega govora. Za analizo krajevnega govora je bila uporabljena korpusna metoda, kar je v slovenski dialektologiji novost,² v tujini pa je taka praksa tudi še precej redka (prim. Nordijski dialektološki korpus,³ korpus IviE, ki vsebuje 9 urbanih govorov britanske angleščine,⁴

Helsinški korpus britanskih angleških narečij »Helsinki Corpus of British English Dialects«).⁵ V okviru raziskave za doktorsko disertacijo Klare Šumenjak (2013a) je namreč nastal prvi slovenski narečni korpus GOKO (Govorni korpus Koprive na Krasu, <http://jt.upr.si/GOKO>),⁶ ki je omogočil nov način raziskovanja narečij, predvsem pa tudi ohranjanje in široko dostopnost gradiva. S pomočjo korpusa je bil govor Koprive na Krasu analiziran na vseh jezikovnih ravneh. Izkazalo se je, da je korpusni pristop najbolj primeren za oblikoslovno analizo, za ostale jezikovne ravne pa je pomanjkljiv (prim. Anderwald & Wagner, 2007; Bolasco, 2005; Kortmann, 2004; Šumenjak, 2013a; 2013c; 2016). Vendar pa korpusnega pristopa tudi pri oblikoslovni analizi narečnega govora ne moremo uporabiti samostojno, saj gre pri njem zgolj za obdelavo (ne zmeraj točnih) podatkov, ki jo je treba dopolniti in interpretirati s tradicionalno metodo raziskovanja in analize narečja.⁷

Glavna namenja prispevka sta dva, in sicer 1) natančen prikaz še ne opisane 1. in 2. sklanjatve samostalnikov ženskega spola koprivskega govora in 2) uporaba korpusne metode pri opisu koprivskega govora, kjer so prikazane možnosti, omejitve in napake tega pristopa.

O KOPRIVSKEM GOVORU

Govor Koprive na Krasu spada v primorsko narečno skupino, natančneje v kraško narečje, ki se govori po zahodnem delu Krasa in v spodnji Vipavski dolini. Na vzhodu meji z notranjskim narečjem – meja poteka le nekaj kilometrov od Koprive. Prav zaradi stika z notranjščino prevladujejo nekateri še notranjski glasoslovni pojavi. Nekateri tipični glasoslovne spremembe v koprivskem govoru so: sln. *ē, *ē- > ię (*m'lięko* 'mleko', *'cįęsta* 'cesta'), sln. *ō > u (*'nuč* 'noč', *'muč* 'moč', *'bux* 'bog'), sln. *ē, *ē- > ię (*'lięt* 'led', *'zięle* 'zelje'), sln. *ę, *ę- > ię (*'piętāk* 'petek', *'diętle* 'detelja'), sln. *ō- > uā (*'xųąja* 'hoja'), sln. *ō, *ō > uā (*'krųąx* 'krog', *'rųąbāc* 'robec', *'ųąąba* 'goba'), *-o > -o (*m'lięko* 'mleko', *'lięto* 'leto'), *-o > -u (T ed. *'mizu* 'mizo', *'lipu* 'lipo') sln. *ū, *ū- > y (*'lyč* 'luč', *'myxa* 'muha'), pred vzglasnim o-se v koprivskem govoru govori protetični *u-* *uob'lięka* 'obleka', *'ųakno* 'okno'), v govoru je ohranjen prvotni *j* pred vzglasnim *i-* (*'jāyla* 'igla', *'jāyra* 'igra'). Za konzonantizem je značilen tudi razvoj *g > γ* (*'y'vānt* 'obleka', *bla'yu* 'blago').⁸

1 O Koprivi je v zadnjih letih pisal tudi Božidar Premrl (Premrl, 2019; 2018; 2016).

2 Karmen Kenda Jež je leta 2007 na konferenci Slovenska narečja med sistemom in rabo predstavila prispevek *Kako do slovenskega narečnega korpusa*, vendar je objavljen le povzetek (Kenda Jež, 2007, 16–17).

3 Več o korpusu na <http://www.tekstlab.uio.no/nota/scandiasyn/index.html> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).

4 Več o korpusu na <http://www.phon.ox.ac.uk/files/apps/IviE/> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).

5 Več o korpusu na <http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/Dialects/index.html> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).

6 O korpusu GOKO gl. tudi Šumenjak, 2012; 2013a; 2013c ter Šumenjak in Vičič, 2012.

7 Kot tradicionalno metodo pojmujem jezikoslovne/dialektološke raziskave, ki niso nastale na podlagi korpusne analize, prim. Gostenčnik, 2018; Jakop, 2008; Kumin Horvat, 2018; Marc Bratina, 2014; Škofic, 2016; Todorović, 2018; Zuljan Kumar, 2007.

8 Za natančen FO govora Koprive gl. Šumenjak, 2013b.

Nekatere oblikoslovne značilnosti koprivskega govora so: ohranjeni so vsi trije spoli (prim. *'fant* 'fant' (m. sp.), *'glava* 'glava' (ž. sp.), *'seme* 'seme' (sr. sp.)). Govor pozna ednino (*'noga* 'noga') in množino (*'noge* 'noge'), medtem ko se namesto dvojine (kot pri večini kraških govorov) pri samostalniku rabi oblika za množino (*'nogi* 'nogi'), le sporadično tudi oblika za dvojino, predvsem v povezavi s števnikom *dve* v imenovalniku ali tožilniku (*'dve nogi* 'dve nogi').⁹

Tudi na leksikalni ravni je koprivski govor zanimiv, saj vsebuje številne romanske in germanske izposojenke. Nekateri prevzeti izrazi so nujnostne izposojenke zaradi pomanjkanja ustrezne besede v lastnem jezikovnem kodu, ko gre za specifične pojme oz. strokovne termine (prim. *'skarlatinka*, *'paraliza* 'paraliza', *'revmatizem*'), ali pa sobivajo z ustrezno slovensko sopomenko (npr. *'ostanki*, *'zajtrk*, *'malica*, *'pričeska* ...). Prisotnost številnih romanizmov in germanizmov izpričuje stike kraških ljudi z romanskim in germanskim svetom¹⁰ (Šumenjak, 2013a).¹¹

METODA¹²

Pri korpusni oz. računalniški obdelavi podatkov gre za to, da so ti statistično bolj preverljivi in natančni, predvsem pa je tako iskanje hitrejšo, kot če raziskovalec (ali drug uporabnik) sam izpisuje in analizira npr. oblikoslovne značilnosti besedja. Za iskanje po korpusu GOKO izberemo oznako *Iskanje po korpusu GOKO z uporabo jezika CQP*, ki omogoča napredno iskanje po besednih vrstah in nadaljnjih podkategorijah. Za iskanje paradigem samostalnikov ženskega spola izberemo besedno vrsto (samostalnik), nato izberemo spol (ženski), nato pa še poljubni sklon in število. Na ta način lahko iz korpusa izluščimo npr. vse samostalnike ženskega spola v imenovalniku ednine in ugotovljamo, katere končnice so značilne za to slovnično kategorijo v obravnavanem krajevem govoru.

Na podlagi rezultatov je mogoče samostalnike razvrstiti v sklanjatvene vzorce, a ker gre za manjši korpus, vanj ni bilo mogoče zajeti vseh oblik leksemov, zato so bile te pridobljene s pomočjo usmerjene vprašalnice GOKO (Šumenjak, 2013a), vprašalnice NASIK (prim. Šumenjak, 2009) ali vprašalnice za vrt, sadovnjak (Benedik, 1994). Podatki, označeni s piko (•) nad besedo/besedno zvezo, niso bili pridobljeni iz korpusa GOKO, ampak s pomočjo drugih vprašalnic.

KORPUSNA ANALIZA 1. IN 2. SKLANJATVE SAMOSTALNIKOV ŽENSKEGA SPOLA KOPRIVSKEGA GOVORA

V koprivskem govoru so ohranjeni vsi trije spoli: moški (*'konec* 'konec', *'kruh* 'kruh', *'lug* 'lug'), ženski (*'sestra* 'sestra', *'skuta* 'skuta', *'smreka* 'smreka', *'pesem* 'pesem') in srednji (*'uboštvo* 'uboštvo', *'društvo* 'društvo', *'mleko* 'mleko').

V koprivskem govoru se rabita večinoma ednina in množina, dvojina je redka, ohranjena zgolj v nekaterih primerih: sta bla *'varta*, *'vendar*: so *'pøršle* *'tət d'vej sest'rične* (Šumenjak, 2013a). Koprivski govor pozna vseh šest sklonov, samostalniške izposojenke se sklanjajo enako kot neprevzete besede.

Prva ženska sklanjatev

V to sklanjatev gredo samostalniki ženskega spola, ki imajo v imenovalniku končnico *-a*, v rodilniku pa *-e* (*'sestra* 'sestra' *'sestre* 'sestre'), oz. imajo za mehкими soglasniki v imenovalniku končnico *-e*, v rodilniku pa *-i* (*'hiša* 'hiša', *'xiše* 'xiše'). Gre za samostalnike praslovanske *a*-sklanjatve in *īa*-sklanjatve ter praslovanske *ū*-sklanjatve.

Ednina

Imenovalnik

Imenovalnik ednine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru končnico *-a* oz. za mehкими soglasniki končnico *-e*, vendar taka raba ni dosledna, saj tu prihaja do vpliva knjižnega jezika oz. do analogije s končnico samostalnikov trde *a*-sklanjatve. Tudi samostalniki nekdanje psl. *ū*-sklanjatve po analogiji s samostalniki ženske *a*-sklanjatve v I ed. izkazujejo končnico *-a* (*'bukva*• 'bukve', *'breskva*• 'breskev', vendar tudi *'cirku*• 'cerkev').

V korpusu so naslednji primeri imenovalnika ednine 1. ženske sklanjatve: *'čebela*, *'dolina*, *'družina*, *'dušica*, *'gruča*, *'kamnolom*, *'kapelica*, *'kitara*, *'kop'riva* 'kop'riva', *'ketna*, *'lipa* 'lipa', *'letnica*, *'mana* 'mana', *'matica* 'matica', *'mama*, *'menza* 'menza', *'nona* 'nona', *'občina*, *'potreba*, *'razlika* 'razlika', *'sestra* 'sestra', *'skuta* 'skuta', *'smreka*, *'sosed*, *'vrsta*, *'pregrada*, *'vodnjak*, *'trgovina*, *'teta* 'teta', *'varekina* 'varekina', *'zalega*, *'zgodba*, *'zgradba*, *'žena* 'žena', *'živina*, *'voda*, *'vojska* 'vojna/vojska'; *'Ančka* 'Ančka', *'Avstrija* 'Avstrija', *'Berica*

9 O dvojini v slovenskih narečjih gl. Jakop, 2006; 2008.

10 O koprivski leksiki gl. tudi Šumenjak, 2011.

11 O kraškem govoru glej tudi Cossutta 2001; 2002; 2005; Šumenjak, 2013a; 2013b; 2016; Šekli, 2009; Merku, 1992; Furlan, 2011.

12 Natančneje je bila metoda za tovrstno raziskavo predstavljena v članku *Uporabnost korpusne obdelave podatkov pri oblikoslovni analizi narečnega govora: 1. sklanjatev samostalnikov moškega spola v koprivskem govoru* (Šumenjak, 2016).

'Berica', *Go'rica* 'Gorica', *Italija* 'Italija', *Ivanjka* 'Ivanka', *Jugos'lavija* 'Jugoslavija', *Kop'riva* 'Kopriva', *Lavra* 'Lavra', *Ma'rija* 'Marija', *Mar'jetka* 'Marjetka', *Pav'lina* 'Pavlina', *Zarja* 'Zarja'.

Preglas -a > -e imajo v korpusu naslednji samostalniki: *ku'že* 'koža', *nəs'rięče* 'nesreča', *pos'taje* 'postaja', *ši'vilje* 'šivilja', *š'torje* 'zgodba' – toda v gradivu so izpričane tudi besede brez prelase: *a'kacija* 'akacija', *xu'aja* 'smreka', *mula'rija* 'mularija', *punca* 'punca', *res'nica* 'resnica', *žə'lezanca* 'železnica', *ž'nidərca* 'šivilja', kar velja tudi za vsa lastna imena.

Rodilnik

Končnica rodilnika ednine ženskih samostalnikov je v koprivskem govoru -ə (< psl. *ę, ki je končnica R ed. samostalnikov mehke *ja*-sklanjatve) oz. -e, ki pa je v koprivski govor najverjetneje prevzeta iz knjižnega jezika. Za mehкими soglasniki imajo samostalniki ženskega spola v rodilniku ednine lahko končnico -i, vendar je taka končnica zelo redka (npr. *'xiši* 'hiše'). V korpusu so naslednji primeri rodilnika ednine 1. ženske sklanjatve s končnico -e: *'cirkve* 'cerkve', *'cięste* 'ceste', *'izvalitve* 'izvalitve', *'lə'mone* 'limone', *'moke* 'moke', *'po'tice* 'potice', *'roko'vice* 'rokavice', *'skute* 'skute', *'stər'nične* 'sestrične', *'š'kuəde* 'škode', *'ure* 'ure', *'vojne* 'vojne'; *'Danice* 'Danice', *'Vi'pave* 'Vipave'; končnica -ə je izpričana v naslednjih primerih: *'čə'bięlə* 'čebelo', *'lipə* 'lipo', *'ras'linə* 'rastline', *'šulə* 'šole', *'tręo'vinə* 'trgovine', *'vojnə* 'vojne', *'žajfə* 'mila', *'žə'lięzəncə* 'železnice', *'ženə* 'žene', *'uəjskə* 'vojne' in *Kop'rivə* 'Koprive'; končnica -i pa v naslednjem primeru: *'xiši* 'hiše'.

Dajalnik

Dajalnik ednine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru končnico -i (splošnoslovenska analogija po mestniku ednine psl. mehke *ja*-sklanjatve). V korpusu sta samo dva primera, in sicer: *'məmi* 'mami', *'sm'rięki* 'smreki'.

Tožilnik

V koprivskem govoru se je končnica tožilnika ednine iz -o (< *-q) zožila v -u, najverjetneje zaradi vpliva knjižnega jezika pa se v novejšem času ponovno govori -o. Zaradi tega so v korpusu primeri z obema končnicama, lahko tudi pri enakem leksemu, npr. *a'kacijo/a'kaciju* 'akacija', *'ę'lavo/ę'lavu* 'glavo', *pos'tajo/pos'taju* 'postajo', *š'talo/š'talu* 'štalo', *ž'vino/ž'vinu* 'živino'; *Go'rico/Go'ricu* 'Gorico', *Kop'rivo/Kop'rivu* 'Koprivo', *'Nięmčijo/Nięmčiju* 'Nemčijo'.¹³ Poleg naštetih dvojníc so v GOKO še naslednji primeri samostalnikov ženskega spola v tožilniku ednine s končnico -u: *'cylcu* 'culico', *'cięnu* 'ceno', *'cięstu* 'cesto', *'frušku*

'hruško, *'kotlu* 'krilo', *'maju* 'majico', *'uəjsku* 'vojno', *'uəucu* 'ovco', *par'cięlu* 'parcelo', *'pesmicu* 'pesmico', *pomoč'nicu* 'pomočnico', *p'raucu* 'pravljico', *'rəubū* 'blago', *s'kutu* 'skuto', *s'lamcu* 'slamico', *st'rexu* 'streho', *še'nicu* 'pšenico', *š'luškinju* 'sluškinjo', *š'pięžu* 'nakup', *š'raįnyu* 'pregrado', *štə'vilku* 'številko', *š'tracu* 'cunjo', *'šulu* 'solo', *'vərstu* 'vrsto', *'xišu* 'hišo', *zelen'javu* 'zelenjavo', *'zimu* 'zimo', *'ženu* 'ženo', *'žięnsku* 'žensko'; *'Austriju* 'Avstrijo', *'F'rancku* 'Francko', *'Šə'žanu* 'Sežano', *'Š'kofju* 'Loku' 'Škofjo Loko', medtem ko imajo drugi samostalniki končnico -o: *'čə'bięlo* 'čebelo', *dər'žino* 'družino', *kme'tijo* 'kmetijo', *x'rano* 'hrano', *k'ravo* 'kravo', *'mateco* 'matico', *m'režo* 'mrežo', *ne'dięlo* 'nedeljo', *'nięmšćino* 'nemščino', *uə'rado* 'ogrado', *'općino* 'obćino', *'paro* 'paro', *pəs'uədo* 'posodo', *pše'nicu* 'pšenico', *'roko* 'roko', *zə'lięęo* 'zalego', *'zemlo* 'zemljo', *'žajfo* 'milo' ter *'Aidoušno* 'Ajdovščino', *'Češko* 'Češko', *Go'riško* 'Goriško', *X'ruševico* 'Hruševico', *Ip'avo* 'Vipavo', *Italijo* 'Italijo', *Ljub'ljano* 'Ljubljano', *'Polsko* 'Poljsko', *'Rusijo* 'Rusijo', *Vi'pavo* 'Vipavo'.

Samostalniki nekdanje *ū*-sklanjatve, ki imajo v I ed. končnico -u, imajo enako končnico tudi v T ed., npr. *'cirkū* 'cerkev'.

Mestnik

Enako kot dajalnik ima tudi mestnik ednine samostalnikov ženskega spola v koprivskem govoru končnico -i (najverjetneje iz psl. mehke *ja*-sklanjatve). V korpusu so naslednji primeri te oblike: *bət'ięyi* 'trgovini', *bli'žini* 'bližini', *'cirkvi* 'cerkvi', *'cięsti* 'cesti', *'ę'lavi* 'glavi', *'ę'ruči* 'gruči', *'xiši* 'hiši', *'javi* 'kamnolomu', *'jelki* 'jelki', *'kašči* 'kašči', *'lipi* 'lipo', *məs'nici* 'mesnici', *uəštə'rji* 'gostilni', *'paši* 'paši', *sm'reki* 'smreki', *š'traci* 'cunji', *'šuli* 'šoli', *ž'vini* 'živini', *'uəjski* 'vojski'; *Dəl'maciji* 'Dalmaciji', *Kop'rivi* 'Koprivi', *Kre'meniki* 'Kremeniki', *Li'tiji* 'Litiji', *Ma'riji* 'Mariji', *Nabre'žini* 'Nabrežini', *'Nięmčiji* 'Nemčiji', *Pos'toįni* 'Postojni'.

Izjemoma se pojavlja tudi končnica -e: *pot'riębe* 'potrebi', ki pa je lahko idiolektalna posebnost.

Orodnik

Tako kot končnica tožilnika se je tudi končnica orodnika (iz psl. *-oįq/*-eįq) najprej iz -o zožila v -u in se najverjetneje zaradi vpliva knjižnega jezika v zadnjem času ponovno razširila v -o. V korpusu so naslednji primeri za orodnik ednine samostalnikov 1. ženske sklanjatve s končnico -u: *'palcu* 'palico', *'petu* 'peto', *s'lamcu* 'slamico', *s'linu* 'slino', *š'tracu* 'cunjo', *'uəjsku* 'vojno'; *Mi'lenu* 'Mileno', *'Š'kofju* 'Loku' 'Škofjo Loko', *Z'denku* *Bət'ęarjəvu* 'Zdenko Bedgarjevo'; končnica -o pa je izpričana v naslednjih primerih: *'mamo* 'mamo', *ęos'tilno* 'gostilno'.

13 V nekaterih primerih gre za idiolektalne razlike, v drugih pa je bil pri istem govorcu leksem izgovorjen različno.

Množina

Imenovalnik

Za imenovalnik množine samostalnikov 1. ženske sklanjatve velja enako kot za rodilnik ednine, kjer je končnica samostalnikov *-ə* (razvita iz posplošene končnice *ę praslovanske mehke *ja*-sklanjatve) oz. *-e*, ki je najverjetneje prevzeta iz knjižnega jezika (kjer je prav tako podedovana iz posplošene končnice *ę praslovanske mehke *ja*-sklanjatve). Za mehкими soglasniki pa imajo samostalniki ženskega spola v imenovalniku množine ponavadi končnico *-i* (< psl. **-ę*), vendar sta v gradivu izpričani tudi končnici *-e* in *-ə*. V korpusu so naslednji primeri teh samostalnikov s končnico *-ə*: *čə'bīglə* 'čebele', *k'ruəɣlə* 'krogle', *'nivə* 'njive', *'noɣə* 'noge', *'pašə* 'paše', *sest'ričnə* 'sestrične', *'točkə* 'točke', *uə'sicə* 'ušice'; končnico *-e* v GOKO izpričujejo samostalniki: *b'ranjəuce* 'branjevke', *fruške* 'hruške', *'puncə* 'punce', *'vərste* 'vrste', *ž'valce* 'živalice'; končnico *-i* pa izpričujejo primeri: *'čičšni* 'češnje', *fa'milji* 'družine', *'šuše/šyši* 'suše', *Kə'lyži* 'Kaluže'.

Rodilnik

Govor v rodilniku množine pozna ničto končnico *-ø*. V GOKO so naslednji primeri te oblike: *čə'bīgl* 'čebel', *me'nut* 'minut', *'nux* 'nog', *p'rauc* 'pravljic', *sto'pin* 'stopinj', *'ur* 'ur', *'xiš* 'hiš', *'uəjšk* 'vojn'; *Dutouł* 'Dutovelj', *Kə'lyš* 'Kaluž', *'Opčīn* 'Občīn'.

Dajalnik

Dajalnik množine je v koprivskem govoru ohranil končnico *-am* oz. njeno fonetično (oslabele) različico *-əm*, za mehкими soglasniki pa *-əm*[•] (npr. z usmerjeno vprašalnico pridobljeni primer *'xišəm*[•] 'hišam'). V korpusu je izpričan le en primer za dajalnik množine, in sicer *čeb'īgləm* 'čebelam'.

Tožilnik

Tožilnik množine 1. ženske sklanjatve je enak imenovalniku množine in je izražen s končnico *-ə* (razvito iz posplošene končnice *ę praslovanske mehke *ja*-sklanjatve) oz. *-e*, ki je najverjetneje prevzeta iz knjižnega jezika. Za mehкими soglasniki pa imajo samostalniki ženskega spola te sklanjatve v tožilniku ednine končnico *-i* ali, morda iz knjižnega jezika prevzeto, končnico *-e*. V korpusu so naslednji primeri teh oblik s končnico *-ə*: *čə'bīglə* 'čebele', *dər'zavə* 'države', *'ribə* 'ribe', *'rokə* 'roke', *s'tiɣnə* 'stene', *šte'vilkə* 'številke', *'točkə* 'točke', *'vərstə* 'vrste'; končnico *-e* v GOKO dokazujejo samostalniki: *'celice* 'celice', *cə'vate* 'copate', *fryške* 'hruške', *k'rave* 'krave', *ku'zice* 'kozice', *uəb'liɣke* 'obleke', *'uoyce* 'ovce', *pər'jatəlce* 'prijateljice', *p'rauce* 'pravljice'; končnica *-i* je zelo redka: *Kə'lyži* 'Kaluže' in morda zgolj idiolektalna.

Mestnik

Mestnik množine samostalnikov prve ženske sklanjatve ohranja psl. končnico *axъ, tj. *-ax* oz. njeno oslabele različico *-əx*, za mehкими soglasniki pa *-əx*. V korpusu so naslednji primeri s končnico *-ax* oz. *-əx*: *'noɣax* 'nogah', *'rokəx* 'rokah'; *I'linikax* 'Glinikah'; in le en primer s končnico *-əx*: *Be'yunjəx* 'Begunjah'.

Orodnik

Orodnik množine samostalnikov prve ženske sklanjatve ohranja psl. **-a-mi*, tj. končnico *-ami*, ki se je v koprivskem govoru reducirala v *-əmi* (a se govori tudi že iz knjižnega jezika prevzeta glasovna različica *-ami*), ter za mehкими soglasniki končnica *-əm*[•] (npr. z usmerjeno vprašalnico pridobljeni primer *s'viɣčəm*[•] 'svečami'). V korpusu so naslednji primeri s končnico *-əmi*: *čeb'īgləmi* 'čebelami', *'čərkəmi* 'črkami', *do'linəmi* 'dolinami', *lə'pinəmi* 'lupinami', *'lipəmi* 'lipami'; končnico *-ami* ima v korpusu samostalnik *pe'rutkami* 'perutkami'.

Dvojina

Dvojina se v koprivskem govoru rabi zelo redko, navadno v povezavi s števnikom *dva* v imenovalniku/tožilniku. V ostalih sklonih je oblika enaka množinski obliki. V korpusu je pet primerov samostalnikov ženskega spola v dvojini. Vsi imajo pred sabo števnik *dva* in so v imenovalniku/tožilniku. V dveh primerih je dvojina v imenovalniku in tožilniku izražena s končnico *-i* (*d'vej 'liri* 'dve liri', *d'vej 'uəuci* 'dve ovci'), v ostalih treh pa s posplošeno množinsko končnico *-e* (*d'vej k'rave* 'dve kravi', *d'vej š'katle* 'dve škatli', *d'vej sest'rične* 'dve sestrični'). S pomočjo usmerjene vprašalnice sem dobila naslednje odgovore: *'sestri*[•], *'sestar*[•], *'sestrəm*[•], *'sestri*[•], *'sestrəx*[•], *'sestrəmi*[•].

Premene

Premene v osnovi

Pri sklanjanju se (zaradi različnih glasovnih razvojev različno naglašeni izvornih samoglasnikov) spremeni kvaliteta naglašene samoglasnika:

I mn. <i>'noɣə</i> 'noge'	R mn. <i>'nux</i> 'nog'
T ed. <i>'roko</i> 'roko'	R mn. <i>'ruk</i> 'rok'

Premene v končnici

I ed.: Samostalniki ženskega spola *a*-sklanjatve, ki se jim osnova konča na mehki soglasnik, imajo v imenovalniku ednine končnico *-e* (*'kuəže* 'koža', *nəs'riɣče* 'nesreča', *pos'taje* 'postaja', *ši'vilje* 'šivilja', *š'torje* 'zgodba'), vendar je raba nedosledna, saj prihaja najverjetneje do vpliva knjižnega jezika, zato je slišati tudi različice s končnico *-a* (*a'kacija* 'akacija', *ɣ'ruča* 'gruča').

Premene končnic za mehkiimi soglasniki

R ed.: Samostalniki ženskega spola, ki se jim osnova konča na mehki soglasnik, imajo v rodilniku ednine končnico *-i* (*'xiši* 'hiše'), vendar je tak izgovor nedosleden.

I in T mn.: Samostalniki ženskega spola, ki se jim osnova konča na mehki soglasnik, imajo v imenovalniku in tožilniku množine končnico *-i*, vendar je tak izgovor nedosleden.

D, M, O mn.: S pomočjo usmerjene vprašalnice sem ugotovila, da tudi v dajalniku, mestniku in orodniku množine samostalniki ženskega spola v končnicah *-em*[•], *-ex*[•], *-emi* izkazujejo *-e-* za mehkiimi soglasniki (*'xišem*[•] 'hišam', *'xišex*[•] 'hišah', *s'viščemi*[•] 'svečami'), vendar je taka raba zelo redka, saj se navadno *-e-* reducira v polglasnik.

Naglas

Najpogostejši naglasni tip je nepremični na osnovi. V korpusu so izpričani samo primeri tega naglasnega tipa (*čeb'igla* 'čebela', *dol'ina* 'dolina', *druž'ina* 'družina', *dy'šica* 'dušica', *'java* 'kamnolom').

Primer nepremičnega naglasnega tipa na osnovi samostalnika *dol'ina* 'dolina' (gradivo je pridobljeno z usmerjeno vprašalnico):

- I ed. *dol'ina*[•]
- R ed. *dol'inə*[•]
- D ed. *dol'ini*[•]
- T ed. *dol'linu*[•]
- M ed. *dol'lini*[•]
- O ed. *dol'linu*[•]

V koprivskem govoru obstaja, čeprav redek, še končniški naglasni tip, npr.: *gos'pa*[•] 'gospa', *gos'pe*[•] 'gospe', druge oblike niso izpričane.

Druga ženska sklanjatev

Po drugi ženski sklanjati se sklanjajo samostalniki ženskega spola, ki imajo v imenovalniku ednine ničto končnico, v rodilniku pa končnico *-i*. To so samostalniki psl. ženske *i*-sklanjatve. V GOKO niso izpričani vsi skloni, zato sem gradivo dopolnila z usmerjeno vprašalnico.

Ednina

Imenovalnik

Govor izkazuje končnico *-ø*. V korpusu so zapisani naslednji primeri: *'rič* 'stvar', *'uš* 'uš', *'vas* 'vas', *'pišəm* 'pesem'.

Rodilnik

Rodilnik ednine druge ženske sklanjatve izkazuje odraz psl. **-i*. V korpusu so naslednji primeri te oblike (z naglašeno in nenaglašeno končnico): *re'či* 'stvari', *s'mərti* 'smrti', *sno'vi* 'snovi', *sol'li* 'soli'.

Dajalnik

Dajalnik ednine druge ženske sklanjatve izkazuje odraz psl. končnice **-i*, vendar v korpusu ni primerov za to obliko. Primeri: *'pišmi*[•] 'pesmi', *'ričči*[•] 'stvari' so pridobljeni z usmerjeno vprašalnico.

Tožilnik

Enako kot imenovalnik ima tudi tožilnik ednine druge ženske sklanjatve ničto končnico. Primeri iz korpusa so: *s'mir/s'miər* 'smer', *'rič* 'stvar', *'rat* 'rit', *bo'ličəən* 'bolezen', *ma'lenkəst* 'malenkost', *'nuč* 'noč'.

Mestnik

Tudi mestnik ednine druge ženske sklanjatve izkazuje odraz psl. **-i*. V korpusu sta zapisana naslednja primera te oblike: *s'miri* 'smeri', *'vasi* 'vasi'.

Orodnik

Orodnik ednine druge ženske sklanjatve ima končnico *-juə* (< naglašeneza izglasnega **-biq*) oz. *-ju* (< nenaglašeneza izglasnega **-biq*). V korpusu je izpričan zgolj en primer te oblike, in sicer *plast'juə* 'plastjo'; z usmerjeno vprašalnico je pridobljen primer *'mišju*[•] 'mišjo'.

Množina

V korpusu sta izpričani samo dve obliki za samostalnike druge ženske sklanjatve v množini, in sicer oblika za imenovalnik *stvə'ri/stva'ri* 'stvari' in tožilnik *ka'kuši* 'kokoši'. Ostali primeri, pridobljeni z vprašalnico za SLA (navajam vse sklone), so: *kos'ti*[•] 'kosti', *kos'ti*[•] 'kosti', *kos'tiəm*[•] 'kostem', *kos'ti*[•] 'kosti', *kos'tiçx*[•] 'kosteh', *kos'tmi*[•] 'kostmi'.

Dvojina

Dvojina za samostalnike ženskega spola druge sklanjatve v korpusu ni izpričana in je v koprivskem govoru zelo redka. Navadno se rabi ob števniku *dva* v imenovalniku/tožilniku. V ostalih sklonih je enaka množinski obliki. Z usmerjeno vprašalnico sem dobila take oblike za samostalnike ženskega spola druge sklanjatve v dvojini: *'miši*[•], *'miši*[•], *'mišəm*[•], *'miši*[•], *'mišəx*[•], *'mišmi*[•].

Premene

Premene v osnovi

Nekaterim samostalnikom druge ženske sklanjatve se (zaradi različnih glasovnih razvojev različno naglašeni izvornih samoglasnikov) pri sklanjanju spremeni kvaliteta naglašene samoglasnika v osnovi:

'vas' 'vas' M ed. 'vəsi' 'vasi'
 'rət' 'rit' M ed. 'riti' 'riti'
 'məs' 'miš' M ed. 'miši' 'miši'

V povezavi s premikom naglasa se (zaradi različnih glasovnih razvojev) spreminja tudi kvaliteta samoglasnikov v osnovi:

'nuč' 'noč' R ed. 'noči' 'noči'
 'kust' 'kost' R ed. 'kos'ti' 'kosti'

Naglas

Samostalniki druge ženske sklanjatve poznajo nepremični in mešani naglasni tip. Oba sta pogosta. Nepremični naglasni tip je izkazan v naslednjih besedah: *bo'liǰezan* 'bolezen' *bo'liǰezni* 'bolezni', *piǰsəm* 'pesem' *piǰsmi* 'pesmi', *s'mərt* 'smrt' *s'mərti* 'smrti', *rət* 'rit' *riti* 'riti', *məs* 'miš' *miši* 'miši', lahko tudi *vas* 'vas' *vəsi* 'vasi'.

Mešani naglasni tip imajo večinoma (a ne vse) enozložnice: *'nuč* 'noč', *no'či* 'noči', *'kust* 'kost' *kos'ti* 'kosti', *'riǰč* 'stvar' *re'či* 'stvari', *'uš* 'uš' *u'si* 'uši', *'vas* 'vas' *və'si*, *s'noʉ* 'snov' *sno'vi* 'snovi', *'su* 'sol' *sol'li* 'soli'.

PRIMERJAVA S SLOVENSKIM KNJIŽNIM JEZIKOM (SK)

1. ženska sklanjatev – ednina					
	SKJ		Koprivske sklanjatve		
	(lipa)	(mati)	(sestra)	(hiša)	(mati)
I	-a	-i	-a	-e	-i
R	-e	-er-e	-ə/-e	-i	-er-e
D	-i	-er-i	-i	-i	-er-i
T	-o	-er-ø	-u/-o	-u/-o	-er-ø
M	-i	-er-i	-i	-i	-er-i
O	-o	-er-jo	-u/-o	-u/-o	-er-ju/-er-jo

1. ženska sklanjatev – dvojina		
	SKJ	Koprivske sklanjatve
	(lipa)	(sestra)
I	-i	-i'/'-e'
R	-ø	-ø'
D	-ama	-əm'
T	-i	-i'/'-e'
M	-ah	-əx'
O	-ama	-əmi'

1. ženska sklanjatev – množina					
	SKJ		Koprivske sklanjatve		
	(lipa)	(mati)	(sestra)	(hiša)	(mati)
			trda	mehka	
I	-e	-er-e	-ə/-e	-e/-ə/-i	-er-e
R	-ø	-er-ø	-ø	-ø	-er-ø
D	-am	-er-am	-əm	-əm'	-er-əm
T	-e	-er-e	-ə/-e	-e/-i	-er-e
M	-ah	-er-ah	-əx	-əx'	-er-əx
O	-ami	-er-ami	-əmi	-mi'/'-əmi'	-er-mi

2. ženska sklanjatev – ednina		
	SKJ	Koprivske sklanjatve
	(kost/miš)	(kost/miš)
I	-ø/-ø	-ø
R	-i/-i	-i/-i
D	-i	-i'
T	-ø	-ø
M	-i	-i
O	-jo/-jo	-juə/-ju

2. ženska sklanjatev – dvojina		
	SKJ	Koprivske sklanjatve
	(miš)	(miš)
I	-i	-i'
R	-i	-i'
D	-ma	-əm'
T	-i	-ši
M	-ix	-əx'
O	-ma	-mi'

2. ženska sklanjatev – množina		
	SKJ	Koprivske sklanjatve
	(kost/miš)	(kost/miš)
I	-i/-i	-i'/'-i'
R	-i	-i'/'-i'
D	-'em/-im	-'iəm'/'-əm'
T	-i/-i	-i'/'-i'
M	-'ex/-ix	-'iəx'/'-əx'
O	-'mi/-mi	-'mi'/'-mi'

NAPAKE PRI KORPUSNI ANALIZI 1. IN 2. SKLANJATVE SAMOSTALNIKOV ŽENSKEGA SPOLA

Prednost korpusnega pristopa je predvsem v tem, da na določenih ravnanjih omogoča avtomatsko pripisovanje nekaterih oznak besedam. V okviru projekta JOS (Jezikoslovno označevanje slovenščine), s katerim so slovenski raziskovalni javnosti želeli zagotoviti »prosto dostopen večnivojsko (oblikoskladenjsko, skladdenjsko, semantično) označen milijonski korpus besedil vsakdanje rabe – korpus JOS« (Arhar Hold in Ledinek, 2008, 55), so za slovenski jezik razvili označevalni sistem, ki besedam v korpusu avtomatično pripisuje oblikoskladenjske oznake.

Tudi korpus GOKO je označen v skladu s smernicami JOS (Erjavec idr., 2010), zato je neizogibno, da se pojavijo napake, ki jih je po natančnem pregledu treba ročno odpraviti. Specifika narečnega korpusa je med drugim tudi ta, da vsebuje (tudi) narečne besede in besedne zveze. Te so bile v korpusu GOKO ročno označene z oznako <nar> in so bile pri analizi deležne posebne pozornosti, saj jih je računalnik označeval enako kot v knjižnem jeziku,¹⁴ kar pa ni vedno ustrezno: na primer računalnik je besedo *'ruaba* (ki v koprivskem govoru označuje samostalnik ženskega spola) zaradi knjižne ustreznice 'blago' (ki je samostalnik srednjega spola) označil z oznako za srednji spol, zato smo take spremembe morali sporočiti strokovnjaku za informacijske tehnologije, ki jih je ročno vnesel v program.

V nadaljevanju so izpostavljene nekatere računalniške napake, ki so nastale pri razvrščanju gradiva za 1. in 2. sklanjatev samostalnikov ženskega spola.

Zamenjava sklona

Z rodilnikom ednine namesto z imenovalnikom množine je korpus označil samostalnike v naslednjih primerih:

name so prišle pomagat in te hčerke so prišle z njimi so bile tri sestrične

Zamenjava spola

Kot ženski spol v imenovalniku namesto moškega spola v tožilniku je korpus označil naslednji primer:

so izvedeli, kdo je osla pripeljal

Kot ženski spol namesto moškega je označil naslednji primer:

veš, kje so Kaluže, kjer je kal, ne

V primerjavi z analizo samostalnikov moškega spola

je bilo narejenih manj napak, in sicer je bilo pri analizi samostalnikov moškega spola narejenih 7 napak, vključno z zamenjavo besedne vrste in slovničnega števila (Šumenjak, 2016), pri analizi samostalnikov ženskega spola pa so bile narejene 4 napake, pri čemer prevzete besede niso vključene v analizo napak.

Interpretacija rezultatov

V primerjavi s slovenskim knjižnim jezikom (Toporišič, 2000, 289–293) najdemo v koprivskem govoru naslednje posebnosti samostalnikov **1. sklanjatev ženskega spola:**

Imenovalnik ednine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru večinoma končnico *-a* za trdimi konzonanti, za mehкими soglasniki tudi končnico *-e*, vendar taka raba ni dosledna (*'kuže* 'koža', *'nasrječe* 'nesreča', *'postaje* 'postaja', *'šivilje* 'šivilja', *'storje* 'zgodba', a tudi: *'akacija* 'akacija', *'xuja* 'smreka', *'mularija* 'mularija', *'punca* 'punca', *'resnica* 'resnica', *'železnica* 'železnica', *'žnidarca* 'šivilja').

Rodilnik ednine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru poleg knjižni enake končnice *-e* tudi končnico *-a* (*'čebjele* 'čebele', *'lipa* 'lipa', *'rastline* 'rastline', *'šola* 'šola').

Za mehкими konzonanti ima (redko) tudi končnico *-i* (*'hiše* 'hiše').

Tožilnik ednine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru večinoma končnico *-u*, (*'culico* 'culico', *'cigru* 'ceno', *'cigru* 'cesto', *'frušku* 'hruško'), vendar najdemo tudi dvojnice s končnico *-o* (*'glavo* 'glavo', *'postajo* 'postaja', *'štalo* 'štalo', *'živino* 'živino') in (najverjetneje zaradi vpliva knjižnega jezika) tudi končnico *-o* (*'nedeljo* 'nedeljo', *'nemščino* 'nemščino', *'ogrado* 'ogrado', *'občino* 'občino').

Orodnik ednine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru večinoma končnico *-u*, (*'palico* 'palico', *'peto* 'peto', *'slamico* 'slamico'), sicer redko, vendar (najverjetneje zaradi vpliva knjižnega jezika) najdemo tudi končnico *-o* (*'mamo* 'mamo', *'gostilno* 'gostilno').

Imenovalnik množine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru poleg knjižni enake končnice *-e* tudi končnico *-a* (*'čebjele* 'čebele', *'krogla* 'krogla', *'nive* 'nive', *'noge* 'noge'), končnico *-i* za mehкими soglasniki pa izpričujejo primeri (*'češnje* 'češnje', *'družine* 'družine', *'suše* 'suše', *'Kaluže* 'Kaluže').

Dajalnik množine samostalnikov ženskega spola v koprivskem govoru ima poleg knjižni enake končnice *-am* oz. njene fonetične (oslabele) različice *-am* za mehкими soglasniki tudi končnico *-em* < *-em* (*'hišam* 'hišam'), vendar je v korpusu premalo primerov za posplošitev rezultatov.

Tožilnik množine samostalnikov ženskega spola v koprivskem govoru ima poleg knjižni enake končnice *-e* tudi končnico *-a* (*'čebjele* 'čebele', *'države* 'države', *'ribe* 'ribe', *'roke* 'roke').

14 Pri oblikoskladenjski analizi računalnik izhaja iz poknjžene različice.

Mestnik množine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru poleg knjižni enake končnice *-ax* oz. njene fonetične (oslabele) različice *-ax* za mehкими soglasniki tudi končnico *-ex* (*Be'γunjex* 'Begunjah'), vendar je v korpusu premalo primerov za posplošitev rezultatov.

Orodnik množine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru poleg knjižne končnice *-ami* oz. njene fonetične (oslabele) različice *-ami* za mehкими soglasniki tudi končnico *-emi* (*s'viččemi* 'svečami'), vendar je v korpusu premalo primerov za posplošitev rezultatov.

V primerjavi s slovenskim knjižnim jezikom (Toporišič, 2000, 293–296) najdemo v koprivskem govoru naslednje posebnosti samostalnikov **2. sklanjatve ženskega spola**:

Orodnik ednine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru končnico *-juə* (*plast'juə* 'plastjo') oz. *-ju* ('mišju' 'mišjo'), vendar je v korpusu premalo primerov za posplošitev rezultatov.

Dajalnik množine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru končnico *'iɛm'əɪm'*, vendar je v korpusu premalo primerov za posplošitev rezultatov.

Mestnik množine samostalnikov ženskega spola ima v koprivskem govoru končnico *'iɛx'əx'*, vendar je v korpusu premalo primerov za posplošitev rezultatov.

SKLEP

V članku so prikazani paradigmatični vzorci samostalnikov 1. in 2. ženske sklanjatve koprivskega govora, ki so bili pridobljeni s pomočjo korpusnega pristopa, ter (ne)zmožnost zadostne obdelave zbranih podatkov le s korpusno analizo.

Govor Koprive na Krasu uvrščamo v kraško narečje primorske narečne skupine. Čeprav je kraško narečje precej razširjeno, saj se govori po zahodnem delu Krasa in v spodnji Vipavski dolini, je njegovo raziskovanje precej zanemarjeno. Doslej so sicer že nastale posamezne diplomske, magistrske in doktorske naloge (prim. Bajc, 2017; Devetak, 2007; Šumenjak, 2009; 2013a idr.), vendar večinoma obravnavajo le izbrane jezikovne ravnine določenega govora kraškega narečja. Niti znanstvenih člankov in monografij, ki obravnavajo kraško narečje,

ni veliko (prim. Cossutta, 2001; 2002; 2005; Šumenjak, 2013a; 2013b; 2016; Šekli, 2009; Merkù, 1992; Furlan, 2011).

Problem rezultatov takih raziskav je tudi, da niso dostopni javnosti, saj so (predvsem diplomske naloge) dosegljivi zgolj v fakultetnih in univerzitetnih knjižnicah, čeprav je zanimanje za narečja in njihovo dediščino v porastu. To se odraža tudi tako, da se vedno več društev, amaterskih zbirateljev in posameznikov na različne načine ukvarja z zbiranjem (narečnega) gradiva (nekateri zbirajo pesmi, ledinska imena, pravljice, pregovore ...). Tudi zato je narečni korpus lahko odličen pripomoček tako za narečno raziskovanje kot za ohranjanje in širjenje (jezikovne) kulturne dediščine.

Iz gradiva je razvidno, da je bila za analizo 1. in 2. sklanjatve samostalnikov ženskega spola večina odgovorov (97 %) izluščenih iz korpusa GOKO, le 3 % odgovorov je bilo treba pridobiti z usmerjeno vprašalnico, kar v primerjavi s tradicionalno metodo raziskovalcu znatno olajša analizo zbranega gradiva. Podatki za dvojino so bili sicer pomanjkljivi, vendar je bilo to zaradi specifik kraškega narečja pričakovano. Pri gradivu za samostalnike 1. ženske sklanjatve so manjkale še nekatere druge oblike, in sicer imenvalnik ednine samostalnikov psl. *ū*-sklanjatve, ki so že prešli v *a*-sklanjatve in imajo v I ed. končnico *-a* ('bukva' 'bukev', *b'reskva* 'breskev', ampak tudi *'cirku* 'cerkev'); pri dajalniku množine je manjkala oblika za mehкими soglasniki (*'xišɛm* 'hišam'), prav tako tudi pri orodniku množine (*s'viččemi* 'svečami'). Pri gradivu za samostalnike 2. ženske sklanjatve so manjkale oblike za dajalnik ednine (*'piɛsmi* 'pesmi', *'riɛči* 'stvari') in večina oblik za množino, sicer pa je bila korpusna obdelava večinoma natančna. Čeprav so bile pri avtomatizirani korpusni obdelavi podatkov narejene manjše napake (zamenjava spola, zamenjava sklona), je velika prednost korpusnega pristopa, da uporabniku omogoča enostavnejše in hitreje iskanje po besednih vrstah in podrobnejše iskanje po njihovih slovničnih lastnostih. Zaradi računalniške obdelave podatkov lahko tudi govorimo o točnejših in statistično preverljivih podatkih, a ker gre zgolj za računalniško podprto metodo, jo moramo vselej nadgraditi s strokovno interpretacijo.

FIRST AND SECOND DECLENSION OF FEMININE NOUNS IN THE DIALECT OF KOPRIVA NA KRASU: USEFULNESS OF THE CORPUS APPROACH FOR MORPHOLOGICAL ANALYSIS OF DIALECTS

Klara ŠUMENJAK

University of Primorska, Faculty of Humanities, Titov trg 5, 6000 Koper, Slovenia
e-mail: klara.sumenjak@fhs.upr.si

SUMMARY

The paper investigates the possibilities, limitations and errors of the corpus approach for the morphological analysis of dialects. It compares the morphological forms for the first and second declension of feminine nouns in the dialect of Kopriva na Krasu (available in the GOKO corpus) to those in standard Slovene. The analysis of the first declension of feminine nouns shows differences in the use of the dual, in the forms for the nominative, genitive, accusative and instrumental singular and the nominative, dative, accusative, locative and instrumental plural. The analysis of the second declension of feminine nouns shows differences in the use of the dual, in the forms for the instrumental singular and the dative and locative plural.

The texts in the corpus are automatically morphosyntactically tagged, possibly producing errors in the correct identification of part of speech, declension pattern, number or gender; these must be eliminated manually. Despite these errors, the corpus approach proves to be efficient if combined with traditional research methods in dialectology since it substantially facilitates the analysis of the material.

Keywords: dialect corpus, Karst dialect, Kopriva na Krasu, morphology, first and second declension feminine nouns, the corpus approach for morphological analysis

VIRI IN LITERATURA

- Anderwald, L. & S. Wagner (2007):** FRED — The Freiburg English Dialect Corpus: Applying Corpus-Linguistic Research Tools to the Analysis of Dialect Data. Creating and Digitizing Language Corpora. Volume 1: Synchronic Databases, 35–53.
- Arhar Hold, Š. & N. Ledinek (2008):** Oblikoskladenjske oznake JOS: revizija in nadgradnja nabora oznak za avtomatsko oblikoskladenjsko označevanje slovenščine. V: Erjavec, T. & J. Žganec Gros (ur.): Zbornik Šeste konference Jezikovne tehnologije. Ljubljana, Institut Jožef Stefan, 54–59.
- Bajc, U. (2017):** Govori na stiku kraškega in notranjskega narečja v Vipavski dolini. Diplomsko delo. Ljubljana.
- Benedik, F. (1994):** Vprašalnice za zbiranje narečnega gradiva. *Traditiones*, 23, 87–142.
- Bolasco, S. (2005):** Statistica testuale e text mining: alcuni paradigmi applicativi. *Quaderni di statistica*, 7, 17–53.
- Devetak, V. (2007):** Govor in kolednica prebivalcev Vrha Sv. Mihaela (San Michele del Carso). Diplomsko delo. Ljubljana.
- Erjavec, T., Fišer, D., Krek, S. & N. Ledinek (2010):** The JOS Linguistically Tagged Corpus of Slovene. Proceedings of the Seventh International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'10), Malta.
- Furlan, M. (2011):** Teorija in praksa v Alasijevem italijansko-slovenskem slovarju iz leta 1607. V: Filipi, G. (ur.): Narečna prepletanja. Koper, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales, 23–59.
- Cencič, M. (2010):** Kopriva – majhna, a zanimiva kraška vas – koprivske osebnosti. *Kras: revija o Krasu in krasu, o ljudeh in njihovem ustvarjanju*, 105/106, 42–45.
- Cossutta, R. (2001):** Narečna podoba Križa pri Trstu. Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko: Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije.
- Cossutta, R. (2002):** Glasoslovne, oblikoslovne in leksikalne prvine kriškega govora. V: Jesenšek, M., Rajh, B. & Z. Zorko (ur.): Med dialektologijo in zgodovino slovenskega jezika: ob življenjskem in strokovnem jubileju prof. dr. Martine Orožen. Maribor, Slavistično društvo, 29–34.
- Cossutta, R. (2005):** Frazemi v kraškem narečnem prostoru. V: Jesenšek, M. (ur.): Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika. Maribor, Slavistično društvo, 135–140.
- GOKO (2013):** Govorni korpus Koprive – GOKO. <http://jt.upr.si/GOKO/> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).
- Gostenčnik, J. (2018):** Krajevni govori ob Čabranki in zgornji Kolpi. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Helsinki korpus britanskih angleških narečij:** <http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/corpora/Dialects/index.html> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).
- Jakop, T. (2006):** Nouns in pairs in Slovene dialects. V: Koeva, S. & M. Dimitrova-Vulchanova (ur.): Proceedings. International Conference Formal Approaches to South Slavic and Balkan Languages. Sofiâ, 194–198.
- Jakop, T. (2008):** Dvojina v slovenskih narečjih. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Kavčič, J. (2019):** Slovar govora kraja Dornberk. Magistrsko delo. Koper.
- Kenda Jež, K. (2007):** Kako do slovenskega narečnega korpusa. Slovenska narečja med sistemom in rabo. Ljubljana, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 16–17.
- Kjuder, A. (1972):** Zgodovinski mozaik Primorske: s posebnim poudarkom gornjega Krasa. Sežana, Občinska skupščina.
- Korpus IviE:** <http://www.phon.ox.ac.uk/files/apps/IViE/> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).
- Kortmann, B. (2004):** Why Dialect Grammar Matters. https://www.researchgate.net/publication/239843262_Why_Dialect_Grammar_Matters (zadnji pristop: 15. 5. 2019).
- Kumin Horvat, M. (2018):** Besedotvorni atlas slovenskih narečij [Kartografsko gradivo]: kulturne rastlin. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Marc Bratina, K. (2014):** Jezikovna podoba slovenske Istre: kulturna semantika slikovitega v slovenskoistrskem narečju. Koper, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče.
- Merkú, P. (1992):** Kraški j c l' pred polovico XVI. stoletja. *Slavistična revija: časopis za jezikoslovje in literarne vede*, 40, 1, 120–122.
- Nordijski dialektološki korpus:** <http://www.tekstlab.uio.no/nota/scandiasyn/index.html> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).
- Premrl, B. (2016):** Kraški kruh: vas Kopriva - njeni kamnolomi in kamnarji. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Premrl, B. (2018):** Slavno županstvo v Koprivi: zgodovina iz turna sv. Elije. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Premrl, B. (2019):** Bedenice: kraški šopek Milka Matičetovega iz Koprive. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.
- SURS – Statistični urad Republike Slovenije:** <http://www.stat.si/> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).
- Škofic, J. (2016):** Naglasni tipi ženske a-jevske sklanjatve v krajevnom govoru Kroke na Gorenjskem. *Annales, Series Historia et Sociologia*, 26, 4, 655–662.
- Šumenjak, K. (2009):** Govor Koprive na Krasu. Diplomsko delo. Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper.

Šumenjak, K. (2011): Leksikalni primeri govora Koprive na Krasu glede na starostni parameter. *Annales, Series Historia et Sociologia*, 22, 2, 2, 471–486.

Šumenjak, K. (2012): Zasnova dialektološkega korpusa na primeru govora Koprive na Krasu. V: Krakar Vogel, B. (ur.): *Slavistika v regijah – Koper*. Ljubljana, Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, Znanstvena založba Filozofske fakultete, 73–78.

Šumenjak, K. (2013a): Opis govora Koprive na Krasu na osnovi dialektološkega korpusa. Doktorska disertacija. Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije Koper. Dostopno tudi na: <http://share.upr.si/fhs/PUBLIC/doktorske/Sumenjak-Klara.pdf> (zadnji pristop: 15. 5. 2019).

Šumenjak, K. (2013b): Glasoslovne značilnosti govora Koprive na Krasu (SLA T110). V: Weiss, P. (ur.). *Dialektološki razgledi*. Ljubljana, Založba ZRC, 149–162.

Šumenjak, K. (2013c): Priprava gradiva in standardizacija nivojev zapisa za potrebe dialektološkega korpusa GOKO. Žele, A. (ur.): *Družbena funkcijskost jezika (vidiki, merila, opredelitve)*. Obdobja 32 – metode in zvrsti. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete, 443–449.

Šumenjak, K. (2016): Uporabnost korpusne obdelave podatkov pri oblikoslovni analizi narečnega govora: 1. sklanjatev samostalnika moškega spola v koprivskem govoru. *Annales, Series Historia et Sociologia*, 26, 4, 741–750.

Šumenjak, K. & J. Vičič (2012): Izzivi pri izdelavi dialektološkega korpusa GOKO. Krakar Vogel, B. (ur.): *Slavistika v regijah – Koper*. Ljubljana, Zveza društev Slavistično društvo Slovenije, Znanstvena založba Filozofske fakultete, 79–87.

Šekli, M. (2009): Merila določanja mej med slovenskimi narečji in podnarečji. Smole, V. (ur.): *Slovenska narečja med sistemom in rabo*. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete, 291–318.

Todorovič, S. (2018): Raznovrstnost narečnih govorov na Koprskem: Bertoki, Puče, Sveti Anton. Koper, Libris.

Zuljan Kumar, D. (2007): Narečni diskurz: diskurzivna analiza briških pogovorov. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU.

Toporišič, J. (2000): Slovenska slovnica. Maribor, Obzorja.